
9

Orgaandonatie

Aan de orde is het **VAO Orgaandonatie (AO d.d. 26/09)**.

De voorzitter:

Aan de orde is het VAO Orgaandonatie. Ik heet de minister voor Medische Zorg van harte welkom en ik geef mevrouw Agema namens de PVV het woord.

Mevrouw **Agema** (PVV):
Dank u wel, voorzitter.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat "(Niet) kiezen is ook een keuze", de voorlopige kernboodschap is in het communicatieplan voor het Actief Donor Registratiesysteem;

van mening dat deze kernboodschap onvoldoende duidelijkheid geeft over de consequentie van het niet maken van een keuze inzake het ADR;

verzoekt de regering in het communicatieplan voor het ADR een kernboodschap te formuleren die volledig en neutraal is en duidelijk maakt dat niet kiezen of geen keuze maken ertoe leidt dat iemand met "geen bezwaar" geregistreerd zal worden in het donorregister,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Agema, Ellemeet en Tellegen. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 102 (28140).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat mensen die tijdens hun leven een orgaan afstaan te maken krijgen met jaarlijkse controles en medische kosten;

van oordeel dat mensen die zo genereus zijn geweest om een orgaan af te staan hierdoor niet op kosten gejaagd dienen te worden;

verzoekt de regering te bewerkstelligen dat mensen die bij leven organen dan wel weefsels doneren schadeloos gesteld worden voor uit deze donatie voortvloeiende

medische kosten, als ook dat deze kosten niet meegerekend worden in het eigen risico,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Agema. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 103 (28140).

Dank u wel. Mevrouw Ellemeet namens GroenLinks.

Mevrouw **Ellemeet** (GroenLinks):
Dank u wel, voorzitter. Ik heb één motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het Actief Donorregistratiesysteem (ADR) een wezenlijke verandering teweegbrengt voor mensen die geen keuze hebben vastgelegd;

overwegende dat specifieke groepen, zoals laaggeletterden en licht verstandelijk beperkten, moeilijker te informeren zijn over de aankomende wetswijziging;

van mening dat het huidige communicatieplan donorwet nog weinig geruststelling biedt ten aanzien van het bereiken en goed informeren van deze mensen;

verzoekt de regering bij de uitwerking en uitvoering van het communicatieplan hoge prioriteit te geven aan het informeren van moeilijk bereikbare groepen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Ellemeet en Agema. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 104 (28140).

Dank u wel. Mevrouw Tellegen namens de VVD.

Mevrouw Tellegen (VVD):

Voorzitter, dank. We moeten onverminderd werk blijven maken van flankerende maatregelen die leiden tot meer organen, zoals de perfusietechniek of de succesvolle pilots in Rotterdam waarbij huis-aan-huisteams bezoeken brengen aan families van nierpatiënten. Maar ook orgaandonatie na euthanasie vergt onverminderd aandacht. Het is de wens van vele patiënten die lijden aan spierziekten zoals ALS en MS om na euthanasie hun organen ter beschikking te stellen. Hoewel het op dit moment wel gebeurt, blijkt het in praktijk lastig om de twee complexe werelden van euthanasie en orgaandonatie bij elkaar te brengen. De herziene

richtlijn kan hierbij zowel voor patiënten als voor artsen meer houvast bieden. Ik ben ook blij dat we deze richtlijn in het eerste kwartaal van 2019 tegemoet kunnen zien. Maar veel mensen die de wens hebben te doneren na euthanasie willen ook beter geïnformeerd worden. Ik dien daarom de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat er nog steeds een grote wachtlijst is voor mensen die wachten op een orgaan en we alles in het werk moeten stellen om ervoor te zorgen dat deze wachtlijst verkleind wordt;

overwegende dat een grote groep potentiële donoren niet op de hoogte is van de richtlijn orgaandonatie na euthanasie en zij op deze manier moeilijker gefaciliteerd kunnen worden in hun wensen om orgaandonor te worden;

verzoekt de regering ten aanzien van de richtlijn rondom orgaandonatie na euthanasie na te gaan bij de relevante patiëntengroepen in hoeverre zij behoefte hebben aan meer informatie vanuit de overheid over de mogelijkheid om na euthanasie organen en/of weefsels te doneren, en ook te inventariseren in welke vorm deze informatie het beste toegankelijk kan worden gemaakt per patiëntengroep,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Tellegen en Pia Dijkstra. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 105 (28140).

Mevrouw Bruins Slot (CDA):

Ik heb een verduidelijkende vraag. Mevrouw Tellegen zegt dat er behoefte is aan meer informatie door de overheid. Bedoelt ze dan ook dat de overheid die informatie moet verstrekken, of doet bijvoorbeeld de Nederlandse Transplantatie Stichting dat dan? Dat is een moeilijk woord, voorzitter, maar ik bedoel de NTS daarmee.

De voorzitter:

Dat geeft niet. Ik weet er alles van, mevrouw Bruins Slot.

Mevrouw Bruins Slot (CDA):

Ik krijg graag een verduidelijking op dat punt.

Mevrouw Tellegen (VVD):

Ik weet dat er bijvoorbeeld via de Nederlandse Transplantatie Stichting op dit moment wel al via heel indirect informatie beschikbaar is, maar ik zou graag willen dat die actiever wordt ingezet, omdat een hoop mensen met de wens rondlopen om hun organen te doneren na euthanasie. Dat is al complex genoeg. Ik zou graag willen weten welke

mogelijkheden er zijn om die patiëntengroeperingen actiever te benaderen.

Mevrouw Bruins Slot (CDA):

In het dictum van de motie staat "door de overheid informeren", maar als ik mevrouw Tellegen goed beluister, gaat het om effectieve informatie en kan bijvoorbeeld ook de NTS dat doen als het op haar weg ligt.

Mevrouw Tellegen (VVD):

Ja.

Tot slot kom ik op de motie van collega Agema waar ook mijn naam onder staat. Een van de grote discussiepunten tijdens de wetsbehandeling over de ADR ging nu juist over de vrijheid om niet te kiezen. De kernboodschap "niet kiezen is ook een keuze" zet mensen op het verkeerde been. Het wekt de indruk dat niet kiezen een optie is zonder consequenties, maar dat is niet langer het geval. De VVD hecht er dan ook aan dat de consequentie van niet kiezen moet doorklinken in de uitingen van de campagne voor de nieuwe wet.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Tellegen. Ik geef tot slot het woord aan mevrouw Pia Dijkstra namens D66.

Mevrouw Pia Dijkstra (D66):

Dank u wel, voorzitter. In het algemeen overleg over orgaandonatie hebben we uitgebreid gesproken over het communicatieplan en de slogan voor de nieuwe donorwet. Het was een mooi overleg, want we wisselden argumenten uit, snaptten elkaar en begrepen allemaal dat de gekozen slogan, "Niet kiezen is een keuze", een moeilijk te snappen slogan is. Hoewel, ik had er eerlijk gezegd niet zo heel veel moeite mee, maar ik heb dan ook een kleine voorsprong op dit onderwerp.

Ik ben het met de rest van de Kamer eens dat de slogan duidelijk moet zijn. We moeten deze slogan dan ook aanpassen. Dat kunnen we natuurlijk niet als Kamer doen; daarover moeten communicatiedeskundigen nadenken. Maar voor mij is wel duidelijk dat alle informatie over die wet niet in één slogan kan. Die moet vooral uitnodigen om meer informatie tot je te nemen. Het moet dus duidelijk worden wat voor jou de gevolgen van de nieuwe wet zijn. Daarom denk ik eerder aan iets — ik heb al gezegd dat we als Kamer het niet moeten zeggen, maar toch — in de trant van: "De nieuwe donorwet: wat verandert er voor mij?". Dat geeft aanleiding om erover na te denken en de informatie tot je te nemen. En dan kan de uitleg volgen. Maar goed, voor mijn fractie staat in elk geval voorop dat in de communicatie duidelijk wordt hoe de nieuwe donorwet werkt en dus ook wat de gevolgen zijn van niet reageren.

Voorzitter, ten slotte. Omdat het van belang is, zoals mevrouw Tellegen ook al zei, dat we het flankerend beleid rond orgaandonatie volop doorzetten, heb ik ook haar motie

over betere informatie over orgaandonatie na euthanasie medeondertekend.

Ik dank u.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Pia Dijkstra. Ik zie dat de minister gelijk kan reageren op de ingediende moties. Het woord is nu aan de minister.

□

Minister Bruins:

Voorzitter, dank u wel. De eerste motie, op stuk nr. 102, kwam van mevrouw Agema. Het dictum luidt: "verzoekt de regering in het communicatieplan voor de ADR een kernboodschap te formuleren die volledig en neutraal is en duidelijk maakt dat niet kiezen (of geen keuze maken) ertoe leidt dat iemand als "geen bezwaar" geregistreerd zal worden in het donorregister". Ik ben het volledig eens met iedereen voor mij die heeft gezegd dat wij spatzuiver moeten communiceren over de komst van de ADR. Ik zie deze motie dus als ondersteuning van het beleid. Ik laat het oordeel over deze motie graag aan de Kamer.

Voorzitter. Ik kom op de motie over schadeloosstelling. Het dictum luidt: "verzoekt de regering te bewerkstelligen dat mensen die bij leven organen dan wel weefsels doneren schadeloos gesteld worden voor uit de donatie voortvloeiende medische kosten, alsook dat deze kosten niet meegeteld worden in het eigen risico". Ik had wel enige sympathie voor het debat dat op dit punt werd gevoerd tijdens het AO, maar het is ongelooflijk lastig, vooral de passage in het dictum "uit de donatie voortvloeiende medische kosten". Ik heb begrepen dat het heel lastig is om dat te bepalen. Welke schadeloosstelling is er al wel georganiseerd? Er is een subsidieregeling voor donatie bij leven. Deze regeling dekt de onkosten van donoren tot aan drie maanden na de donatie. Daarnaast heeft iemand die bij leven een orgaan doneert, periodieke nacontroles. De zorgkosten die worden gemaakt door de periodieke nacontroles, worden niet meegerekend in het eigen risico. En specifiek voor levende nierdonoren met blijvende complicaties, geldt dat zij hun kosten kunnen declareren bij het transplantatiecentrum waar zij hun nier hebben afgestaan. Dat zijn een aantal maatregelen die invulling geven aan de schadeloosstelling. Maar het staat zo algemeen in het net voorgelezen dictum dat ik de motie moet ontraden.

De voorzitter:

Kort, mevrouw Agema.

Mevrouw Agema (PVV):

Dat vind ik heel erg spijtig, omdat deze mensen nou juist zo genereus zijn geweest om iemand anders in leven te houden. De maatregelen die de minister noemt, zijn dus onvoldoende, omdat we voorbeelden tegenkomen van donoren die uiteindelijk toch met kosten voortvloeiend uit hun donatie te maken krijgen. Minister, wat heb ik nou in dat dictum misdaan, waardoor u niet oordeel Kamer kunt geven?

De voorzitter:

Misdaan ...

Minister Bruins:

Het is best moeilijk om te zeggen dat een Kamerlid niks misdaan heeft en het is nog veel erger om te zeggen dat hij wel iets misdaan heeft, maar geen van tweeën is het geval. Het gaat mij om de passage "uit de donatie voortvloeiende medische kosten". Het is heel ingewikkeld om de grens daarvan te bepalen. Daarom heb ik aangegeven welke maatregelen wel al kunnen. Dus bij deze motie blijf ik bij het oordeel ontraden. Ik ben best bereid om met de Nederlandse Transplantatie Stichting die uitvoering geeft aan de bestaande subsidieregeling donatie bij leven, nog eens eventjes te kijken welke klachten bij haar bekend zijn en of we die kunnen verwerken in een aanpassing van de bestaande subsidieregeling. Tot zover.

Dan heb ik de motie op stuk nr. 104 over het met prioriteit informeren van moeilijk bereikbare groepen.

De voorzitter:

Mevrouw Agema, over welke motie gaat het?

Mevrouw Agema (PVV):

Het gaat over de toezegging.

De voorzitter:

Want volgens mij is hier voldoende over gesproken.

Mevrouw Agema (PVV):

De minister heeft net een toezegging gedaan. Die heeft hij niet in het debat gedaan. Daarom sta ik hier nu en niet om gewoon maar een vraag te stellen. Mijn vraag aan de minister is om een brief naar de Kamer te sturen. Dan kan ik de motie tot die tijd aanhouden.

Minister Bruins:

Dat lijkt me prima, voorzitter. Dan ga ik dus eerst het gesprek voeren met de Nederlandse Transplantatie Stichting en laat ik u de uitkomsten daarvan weten. Tot die tijd wordt de motie dan aangehouden.

De voorzitter:

Mevrouw Agema, wilt u uw motie dan aanhouden? Dat is het geval.

Op verzoek van mevrouw Agema stel ik voor haar motie (28140, nr. 103) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

Minister Bruins:

Dan kom ik op de motie op stuk nr. 104 die is ingediend door mevrouw Ellemeet. Zij verzoekt de regering bij de uitwerking en uitvoering van het communicatieplan hoge prioriteit te geven aan het informeren van moeilijk bereikbare groepen. Deze motie heeft wat mij betreft oordeel

Kamer. Ik geloof dat wij tijdens het debat eigenlijk alom vinden dat het aan de ene kant goed informeren van alle Nederlanders een hoge prioriteit moet hebben, maar dat dit voor sommige doelgroepen enorm moeilijk zal zijn en dat 100% niet haalbaar is. In het AO hebben we besproken dat men in Wales met het informeren over de komst van de ADR aldaar tot ongeveer 84% van de Welshe bevolking is gekomen. Ik ben het helemaal met mevrouw Ellemeet eens dat we daar veel energie in moeten steken. Dat zullen wij doen, dus oordeel Kamer op die motie.

Tot slot de motie van mevrouw Tellegen op stuk nr. 105, die ik heel eventjes kwijt ben. Ja, ik heb de motie. Het dic-tum daarvan luidt: verzoekt de regering ten aanzien van de richtlijn rondom orgaandonatie na euthanasie na te gaan bij de relevante patiëntengroepen in hoeverre zij behoefte hebben aan (meer) informatie vanuit de overheid over de mogelijkheid om na euthanasie organen en/of weefsels te doneren en ook te inventariseren in welke vorm deze informatie het beste toegankelijk kan worden gemaakt. Ik zal een beetje uitleunen op dat "nagaan bij de relevante patiëntengroepen" over welke informatie nodig is. Ik zal bekijken hoe die informatie het beste kan worden aange-reikt. Wat mij betreft zou ook bij deze motie oordeel Kamer passen.

Voorzitter. Tot zover.

De voorzitter:

Dank u wel. Daarmee zijn we dus aan het eind gekomen van dit VAO.

De beraadslaging wordt gesloten.

De voorzitter:

Over de ingediende moties zullen we na het herfstreces stemmen. Het kan ook donderdag, hoor.

Mevrouw **Agema** (PVV):

Als er donderdag stemmingen zijn, dan graag op donder-dag, want er wordt natuurlijk gewerkt aan de campagne voor ADR. Het is wel oordeel Kamer, maar voor de formali-teit ...

De voorzitter:

Ik zei het en zat al meteen na te denken of het misschien toch eerder kan. Dat gaan we zien. Dank u wel.

We gaan nu naar het volgende VAO over het financiële en sociaal domein. Ik zie dat de woordvoerders er nog niet zijn. Dan wachten we heel even.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.